

Nr 8.

Första kammarens allmänna beredningsutskotts utlåtande i anledning av väckt motion angående vissa åtgärder i abortförebyggande syfte.

I en inom första kammaren väckt, till dess allmänna beredningsutskott hänvisad motion, nr 292, har herr *Lundgren* hemställt, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville *dels* uppdraga åt medicinalstyrelsen att låta föra en fortlöpande statistik över samtliga av medicinalstyrelsen eller av två läkare behandlade ansökningar om tillstånd till abort, *dels*, eventuellt genom 1950 års abortkommitté, föranstalta om sådan ändring av gällande regler att behandling av ansökan om abort på grund av socialmedicinska och medicinskt sociala indikationer obligatoriskt skall föregås av social utredning, *dels ock*, likaledes eventuellt genom 1950 års abortkommitté, låta undersöka möjligheterna att vid planering av abortförebyggande verksamhet i nya distrikt inrätta allmänna familje- och äktenskapsrådgivningsbyråer, till vilka denna verksamhet anslutes, i stället för särskilda rådgivningsbyråer för abortsökande.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet har tagit del av yttranden av 1950 års abortutredning och medicinalstyrelsen över en inom andra kammaren väckt likalydande motion, nr 379.

1950 års abortutredning, som icke har något att erinra mot en förbättrad statistik rörande hos medicinalstyrelsen behandlade ansökningar om legal abort, framhåller beträffande de frågor, som direkt beröra kommittén, följande.

Kommittén har redan från början av sitt arbete haft sin uppmärksamhet riktad på vikten av att en social utredning föregår ansökan om legal abort samt att utredningen utföres av därför kvalificerad personal. Att en obligatorisk socialutredning i vårt land hittills icke kunnat föreskrivas och genomföras, sammanhänger med den nu gällande formen för abortärendenas behandling och avgörande, vilken enligt kommitténs direktiv även skall bli föremål för utredning. Frågan är således under övervägande inom kommittén. Vad angår inrättandet av allmänna familje- och äktenskapsrådgivningsbyråer, har kommittén — sedan den tagit del av en för Stockholms stads räkning upprättad promemoria rörande försöksverksamhet med familjerådgivning — vid sammanträde i november 1950 beslutat undersöka möjligheterna att utvidga den hittillsvarande abortförebyggande verksamheten att omfatta jämväl familjerådgivning.

Medicinalstyrelsen lämnar f. n. statistiska uppgifter om enligt lagen om avbrytande av havandeskap verkställda aborter årsvis. Översikten för år 1950 torde föreligga före den 1 juli 1951 och omfatta, liksom tidigare, upp-

gifter om indikationerna. Vid detta tillfälle kommer för första gången även fallens fördelning på län att redovisas. Läkarförbundets framställningar, som berörts av motionären, synas avse abortansökningar. Förbundet önskar, att dessa redovisas kvartalsvis och länsvis samt att uppgift lämnas om indikation, bifall resp. avslag, samt om utslaget gått med eller mot den intygs-skrivande läkarens uppfattning. Någon sådan statistik finnes f. n. icke. Från och med år 1951 har styrelsen emellertid för avsikt att kvartalsvis publicera en uppgift om antalet inkomna abortansökningar, uppdelade på bifallna och avslagna. Någon uppdelning på län och indikationer etc. ser sig styrelsen däremot av brist på personal icke i stånd att åstadkomma. Hela det frågekomplex, som beröres i förbundets skrivelser, väntas komma att utredas och belysas med statistik i abortutredningens betänkande.

Frågan huruvida ansökan om abort på grund av socialmedicinska och medicinskt sociala indikationer obligatoriskt skall föregås av social utredning har varit föremål för övervägande inom styrelsen och har även upptagits av abortkommittén. Även frågan om inrättande av allmänna familje- och äktenskapsrådgivningsbyråer vid planering av abortförebyggande verksamhet har varit föremål för styrelsens intresse och dryftats av nämnda kommitté.

Styrelsen hade i syfte att underlätta rådgivningen i familje- och äktenskapsfrågor vid inrättandet av rådgivningsbyråer för abortsökande föreslagit, att dessa skola benämnas »rådgivningsbyråer i sexualfrågor» i stället för »rådgivningsbyråer för abortsökande». Utom de i motionen omnämnda ha sådana byråer godkänts och tagits i bruk i Linköping, Sundsvall, Örnsköldsvik och Visby, varjämte byråer planeras i Uppsala, Hälsingborg, Karlstad, Västerås och Örebro. Styrelsen är ense med motionären, att det är mindre lyckligt, att sexualrådgivningen anknutits till mödravårdscentralerna, men vill betona, att denna anordning endast avsetts vara ett provisorium.

Sammanfattningsvis framhåller styrelsen, att motionärens första önskemål, i den mån tillgång på personal finnes, i allt väsentligt torde bli tillgodosett genom styrelsens försorg och att de båda följande frågorna tagits upp till behandling av abortkommittén, varför några ytterligare åtgärder f. n. ej synas erforderliga.

Utskottet.

De abortförebyggande åtgärderna äro f. n. föremål för översyn av 1950 års abortutredning. Enligt sina direktiv skall utredningen bl. a. företaga en socialstatistisk bearbetning av det föreliggande skriftliga materialet rörande legala aborter samt underkasta rapporterna om verkställda sådana aborter bearbetning med avseende på fördelningen av dessa mellan de olika indikationerna i abortlagen. På grundval av den socialstatistiska undersökningen skall abortutredningen granska den abortförebyggande verksamheten och framlägga de förslag, till vilka granskningen kan ge anledning. Ut-

redningen har såsom framgår av dess till utskottet avgivna yttrande upptagit såväl frågan om att social utredning alltid skall föregå legal abort som frågan om inrättande av allmänna familje- och äktenskapsrådgivningsbyråer.

Enligt av medicinalstyrelsen lämnade uppgifter fördelar sig antalet legala aborter per år på följande sätt:

1939	1940	1941	1942	1943	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950
439	506	496	568	703	1 088	1 626	2 378	3 534	4 585	5 303	5 888

Såsom sammanställningen visar befinner sig antalet legala aborter i en år från år fortgående stegring; omfattningen av de illegala aborterna undandraget sig varje bedömande. Den omständigheten att sådana aborter, som utföras med stöd av abortlagen, oavlåttligt ökas är ägnad att påkalla uppmärksamhet, eftersom det rör sig om en så grundläggande fråga som respekten för liv. Det bör vidare icke förbises, att avbrytande av havandeskap — även när det utföres av läkare — kan vara förenat med skadeverkningar både kroppsligt och själsligt. Med hänsyn härtill finner utskottet angeläget att de samhällsorgan, som omhänderhåva den abortförebyggande verksamheten, organiseras och utrustas på ett sådant sätt att de kunna verksamt hjälpa de kvinnor som vända sig till dem. Om tillräckliga personella och materiella resurser äro för handen synes det, enligt vad erfarenheten visar, vara möjligt att i ett stort antal fall förmå de abortsökande att avstå från abort och i stället bära fram sitt barn.

Med anledning av motionärens önskemål att medicinalstyrelsen skall föra en fortlöpande statistik över samtliga av styrelsen eller av två läkare behandlade ansökningar om tillstånd till abort har medicinalstyrelsen meddelat att åtgärder redan vidtagits för att från och med i år kvartalsvis publicera uppgift om antalet inkomna abortansökningar, uppdelade på sådana som bifallits eller avslagits. Uppdelningen på län och indikationer anser sig styrelsen däremot för närvarande icke kunna redovisa av brist på personal. Utskottet understryker önskvärdheten av en statistik, som ger fylligast möjliga upplysningar på hithörande område, och förväntar att 1950 års abortutredning ägnar jämväl detta spörsmål uppmärksamhet.

Utskottet finner att motionens önskemål i det väsentliga redan tillgodosatts och hemställer därför,

att motion nr 292 ej måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 11 april 1951.

På utskottets vägnar:
BERNHARD NÄSGÅRD.

Närvarande: herrar Näsgård, Sandberg, Birger Andersson, Einar Eriksson, Lars Andersson, Arrhén, Göransson, Hjalmar Nilsson, Nyström, Edin,* Axel Andersson och Rune Johansson.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.